

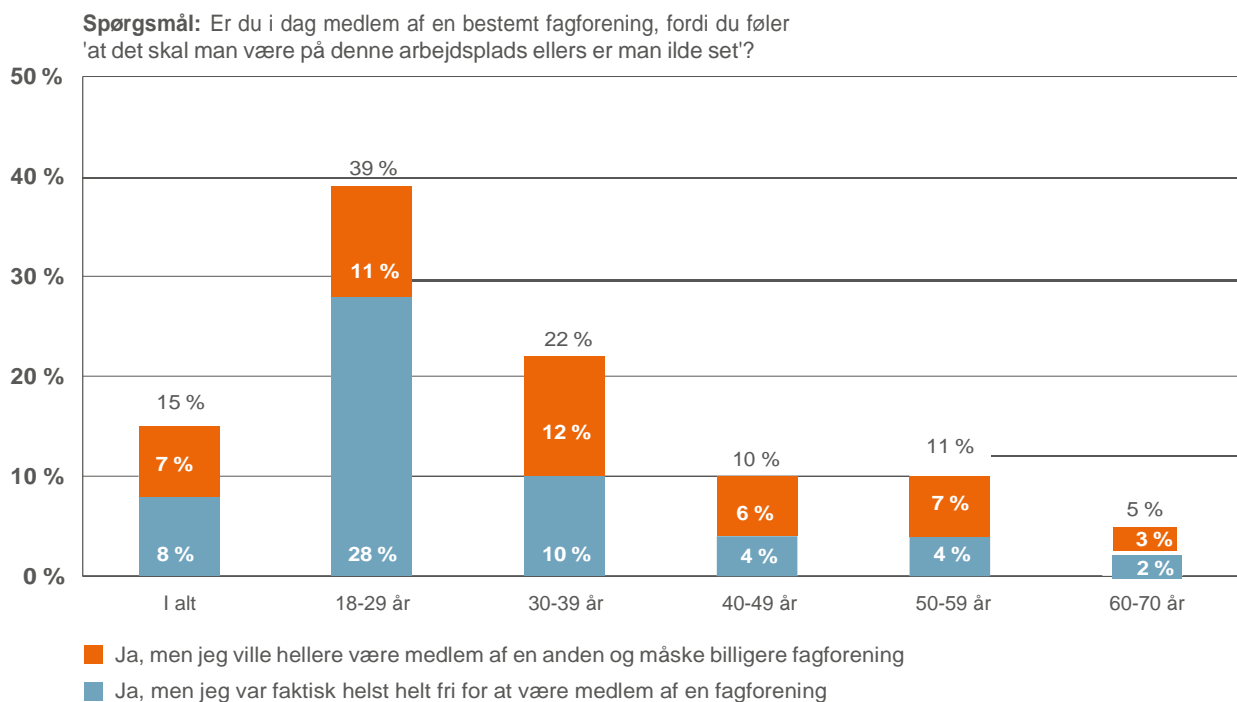
Social kontrol er big business for fagforeningerne

300.000 lønmodtagere er udsat for social kontrol på det danske arbejdsmarked. De er kun medlem af en fagforening, fordi "at det skal man være på denne arbejdsplads, ellers er man ilde set". Tilsammen tjener fagforeningerne 1,5 milliarder kroner på at udøve social kontrol med medlemmerne, hvis man lægger kontingentsatsen hos 3F til grund for beregningen. Hvis beregningen bygger på fagforeningernes markedsandel og respektive kontingentsatser tjener de fire største FH-forbund – 3F, HK, FOA og Dansk Metal – tilsammen over en halv milliard kroner om året ved udøvelse af social kontrol.

For fagforeningerne er den massive udøvelse af social kontrol på danske arbejdspladser en guldgrube i medlemskontingenter. Samlet set er cirka to millioner lønmodtagere i dag medlem af en lønmodtagerorganisation – fagforening¹. Heraf er 15 procent – mere end hver syvende eller godt 300.000 fagforeningsmedlemmer – medlem mod deres vilje af en bestemt fagforening, fordi de ellers oplever at være ilde set på arbejdspladsen, viser en undersøgelse som Wilke har foretaget for Ase.

Med et normalt kontingent i eksempelvis fagforeningen 3F² udgør værdien af social kontrol 1,5 milliarder kroner årligt i ekstra kontingentindtægt til fagforeningerne. Halvdelen af de lønmodtagere, der modvilligt er tvunget ind i en fagforening som følge af social kontrol på arbejdspladsen, ville hellere være helt fri for at være medlem. Den anden halvdel af de socialt kontrollerede fagforeningsmedlemmer ville hellere være medlem af en anden og måske billigere fagforening.

Figur 1: 300.000 lønmodtagere er udsat for social kontrol

Anm.: September 21: Gennemførte interviews: n=1.000, gennemførselsperiode: uge 38-39, 2021, lønmodtagere 18-70 år brutto nationalt repræsentativt på region, køn og alder. Spørgsmålet er stillet til respondenter som har angivet at de er medlem af en fagforening. Ifølge Danmarks Statistik var 1.906.775 personer i 2020 medlem af en lønmodtagerorganisation.

Kilde: Wilke for Ase.

Note 1: <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/arbejde-og-indkomst/befolkningens-arbejdsmarkedsstatus/loenmodtagerorganisationer>

Note 2: https://www.3f.dk/bliv-medlem/optagelse/start?gclid=Cj0KCQiAxiQBhCRARIsAPsvo-zzb_bejfAdl4_wdrPI7HmPiuTwR7Q07a8Qu3jflr5mjiXgiGs5wEaAp6hEALw_wcB

Tabel: 1 Social kontrol bidrager i kontingentkassen

	Medlemmer af lønmodtagerorganisationer, 2020	Andel af fagforeningsmarkedet	Medlemmer som følge af social kontrol	Årligt kontingent, kr.	Kontingentindtægter fra socialt kontrollerede medlemmer, kr.
Fagligt Fælles Forbund	218.922	11%	32.838	5.724	187.966.429
HK/Danmark	173.302	9%	25.995	5.556	144.429.887
FOA - Fag og Arbejde	149.886	8%	22.483	4.764	107.108.536
Dansk Metal*	71.445	4%	10.717	6.555	70.248.296
3F, HK, FOA og Dansk Metal	613.555	32%	92.033		509.753.148
Dansk Sygeplejeråd**	72.570	4%	10.886	7.432	80.901.036
Danmarks Lærerforening	57.206	3%	8.581	6.200	53.201.580
Børne- og Ungdoms Pædagogernes Landsorganisation	55.037	3%	8.256	6.048	49.929.566
DSR, DLF og BUPL	184.813	10%	27.722		184.032.182
3F, HK, FOA, Dansk Metal, DSR, DLF og BUPL	798.368	42%	119.755		693.785.330

* Kontingent er beregnet - ud fra et gennemsnitligt afdelingskontingent + fagligt kontingent

** <https://www.folkeskolen.dk/arbejdsliv-dlf-dlf-kongres-21/kontingentet-til-dlf-stiger-med-10-kr-om-maned/1378787>

Anm.: Ifølge DST var der 1.906.775 medlemmer af lønmodtagerorganisationer i 2020. 15 pct. af medlemmer i lønmodtagerorganisationerne svarer til 286.016 medlemmer.

Kilde: Kontingenter er fundet via fagforeningernes hjemmesider og omregnet til årligt kontingent, mens medlemstal stammer fra DST.

Tages der højde for fagforeningernes markedsandel og oprævede kontingenter, medvirker den sociale kontrol på de danske arbejdspladser til, at de fire store FH-fagforbund - 3F, HK, FOA og Dansk Metal - opnår mere end en halv milliard kroner ekstra i kontingentkassen. Medregnes sygeplejerskernes, lærernes og pædagogernes forbund svarer værdien af social kontrol i disse syv fagforeninger til knap 700 millioner i ekstra kontingentindtægt. Jf. tabel 1 ovenfor.

Social kontrol er vidt udbredt på det danske arbejdsmarked uanset alder og anciennitet, men særligt over for de yngste er fænomenet dominerende. På trods af, at det er en uomtvistelig og domstolssikret menneskeret frit at kunne vælge fagforening eller frit at fravælge medlemskab af en fagforening, er 4 ud af 10 unge fagforeningsmedlemmer kun medlem, fordi de ellers ville føle sig ilde set på deres arbejdsplads.

Generelt er organisationsgraden på arbejdsmarkedet 64,3 procent i 2018³, mens den er lavere blandt de yngste på arbejdsmarkedet. Er blot halvdelen af de 18-29-årige på arbejdsmarkedet organiseret, betyder det, at 100.000 i aldersgruppen reelt er i en fagforening som følge af social kontrol fra kolleger⁴.

Langt størstedelen af de unge, der i dag er medlemmer af en fagforening som følge af social kontrol, vil egentlig gerne melde sig ud og helt fravælge et fagforeningsmedlemskab, mens en mindre andel ønsker medlemskab af en anden og måske billigere fagforening.

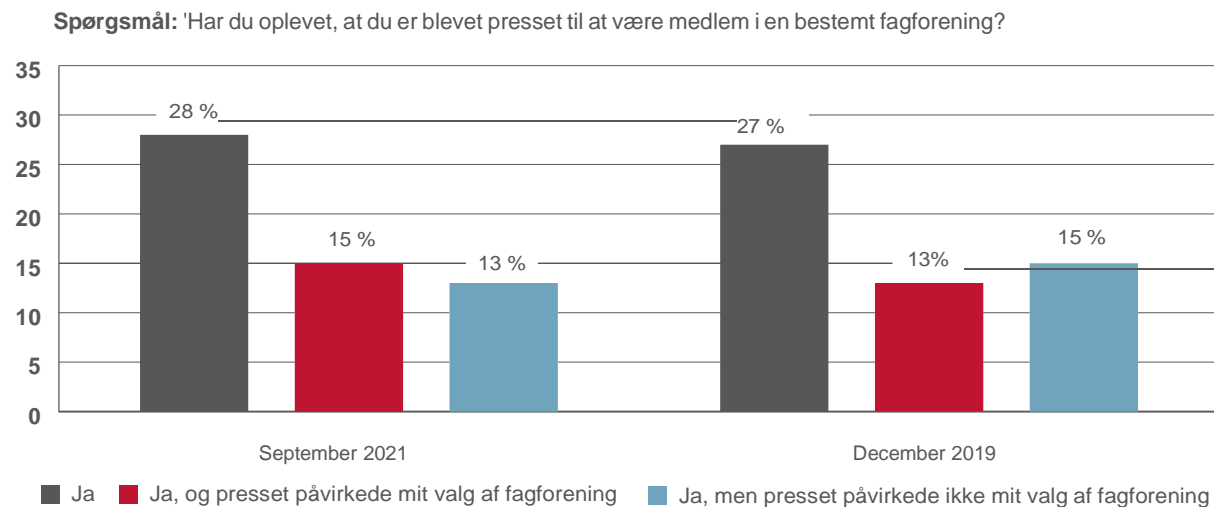
Fagforeningspres er udbredt i Danmark

Flere end hver fjerde lønmodtager – 28 procent – har oplevet, at de er blevet presset til at være medlem af en bestemt fagforening. Et pres, som tilsyneladende

Note 3: https://faos.ku.dk/publikationer/forskningsnotater/rapporter-2019/Rapport_184_-_L_nmodtageres_faglige_organisering_2000-2018.pdf

Note 4: Baseret på den aldersfordelte lønmodtagerbeskæftigelse 2 kvartal 2021, <https://www.statistikbanken.dk/LBESK60>

Figur 2 Fagforeningspres er udbredt på det danske arbejdsmarked

Anm.: Spørgsmålet er stillet til lønmodtagere – både medlemmer og ikke-medlemmer af en fagforening. September 21: Gennemførte interviews: n=1.000, gennemførselsperiode: uge 38-39, 2021, lønmodtagere 18-70 år brutto nationalt repræsentativt på region, køn og alder. Dec-19: Gennemførte interviews: n=1.020, gennemførselsperiode: uge 50, 2019, lønmodtagere 18-70 år brutto nationalt repræsentativt på region, køn og alder.

Kilde: Wilke for Ase.

ikke er nyt, men stadig er lige så udbredt på danske arbejdspladser, som det var for godt to år siden.

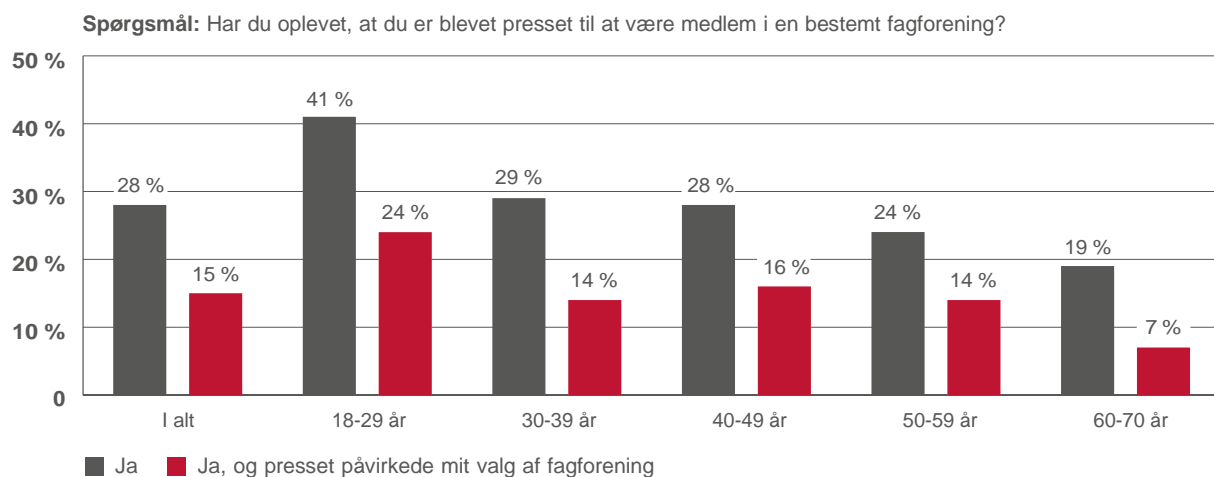
Et flertal af dem, der har oplevet et pres fra deres kolleger for at være medlem af en bestemt fagforening, har valgt at følge kollegernes pres. Hele 15 procent har indmeldt sig i en bestemt fagforening, fordi de er blevet presset til det, mens 13 procent har modstået kollegernes pres på arbejdspladsen.

Fagforeningspres påvirker særligt de unge

Fagforeningspres er særligt udbredt som pressionsmiddel over for de unge på arbejdspladserne. Hele 41 procent af lønmodtagerne i aldersgruppen 18-29-år har oplevet, at de er blevet presset til at være medlem af en bestemt fagforening, og hver fjerde af dem svarer, at presset har påvirket deres valg af fagforening.

De unge er i højere grad end deres ældre lønmodtagerkolleger udsat for fagforeningspres, og de bliver

Figur 3 Pres påvirker valg af fagforening – særligt de yngste på arbejdsmarkedet

Anm.: September 21: Gennemførte interviews: n=1.000, gennemførselsperiode: uge 38-39, 2021, lønmodtagere 18-70 år brutto nationalt repræsentativt på region, køn og alder.

Kilde: Wilke for Ase.

i højere grad påvirket af presset. Men selv blandt arbejdstagere med flere års erfaring på arbejdsmarkedet er der en betydelig andel, som har oplevet at føle sig presset til et medlemskab af en bestemt fagforening. Også her har en anselig del ladet presset afgøre deres valg af fagforening. Mens hver fjerde mellem 18 og 29 år oplever, at presset fra kollegaer påvirker deres valg af fagforening, så gælder det for hver syvende af de 30 til 49-årige. Hver 14. medarbejder, der er fyldt 60 år, angiver, at deres valg af fagforening er et resultat af fagforeningspres fra kollegaerne på arbejdspladsen.

Det frie fagforeningsvalg respekteres ikke

Kun halvdelen af lønmodtagerne mener, at det er vigtigt, at deres kolleger frit kan vælge fagforeningsmedlemskab eller helt fravælge fagforeningen, hvis man ikke har lyst til at være medlem. Sammenholdt med resultaterne fra spørgsmålene om social kontrol på arbejdspladserne, indikerer det, at det frie fagforeningsvalg i nogen grad er en illusion på det danske arbejdsmarked.

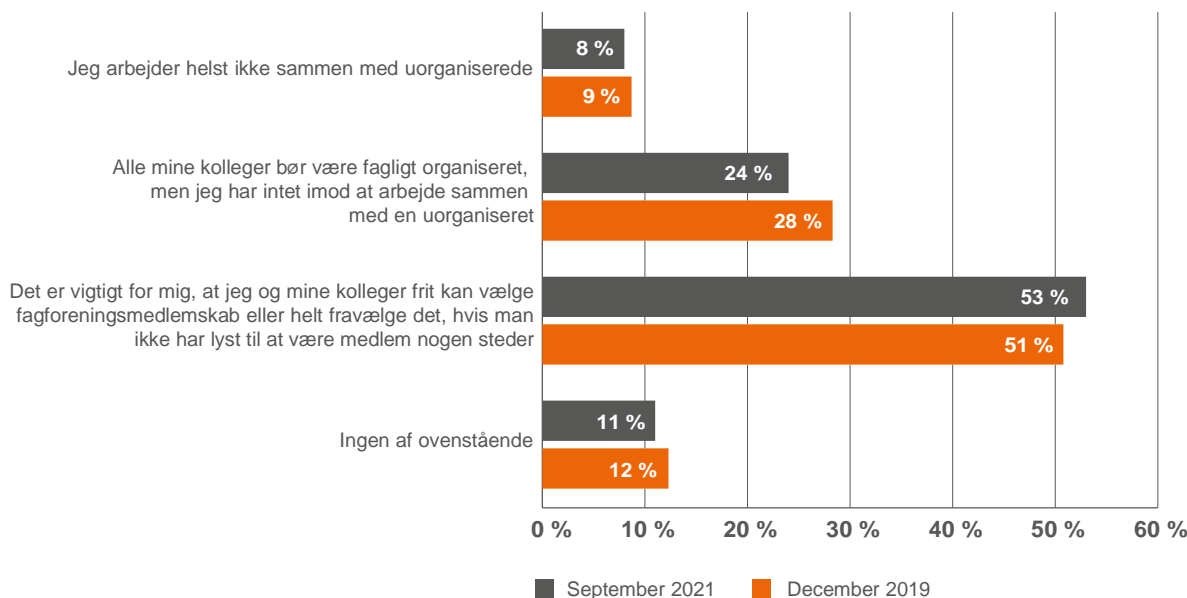
Det har været ulovligt ikke at respektere fagforeningsfriheden siden 2006, hvor Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol afsagde dom i spørgsmålet om foreningsfrihed⁵. Det har løbende været dokumenteret i medierne, at nyansatte på en arbejdsplads får stukket indmeldelsesblanketter til det herskende fagforbund i hånden med en mere eller mindre utvetydig besked om at, hvis du skal være på denne arbejdsplads, så er du også medlem af samme forbund som os andre⁶.

Ifølge en undersøgelse foretaget af Wilke for Krifa kommer presset oftest fra tillidsrepræsentanter, og det kommer til udtryk i stort og småt i hverdagen for eksempel som små hentydninger eller i forbindelse med lønforhandlinger⁷.

Samme undersøgelse viser, at 14 procent – eller ca. hver syvende - dansker i arbejde oplever at blive presset til at være med i en bestemt fagforening. "Fagforeningspres foregår bredt på danske arbejdspladser. Det bekræfter også Beskæftigelsesministeriets egen analyse fra 2021, som kortlægger omfanget af

Figur 4 Frit fagforeningsvalg er i nogen grad en illusion på arbejdsmarkedet

Spørgsmål: Hvad beskriver bedst din holdning til dine kollegers fagforeningsmedlemskab?

Anm.: Spørgsmålet er stillet til lønmodtagere – både medlemmer og ikke-medlemmer af en fagforening. September 21: Gennemførte interviews: n=1.000, gennemførselsperiode: uge 38-39, 2021, lønmodtagere 18-70 år brutto nationalt repræsentativt på region, køn og alder. December 19: Gennemførte interviews: n=1.020, gennemførselsperiode: uge 50, 2019, lønmodtagere 18-70 år brutto nationalt repræsentativt på region, køn og alder. Tallene for september 2021 summer ikke til 100 pct., idet at svarmuligheden ved ikke er udeladt⁸.

Kilde: Wilke for Ase.

Note 5: <https://www.information.dk/indland/2006/01/domstol-gav-roedt-kort-eksklusivaftaler>

Note 6: <https://finans.dk/erhverv/ECE11036280/hvis-carsten-hoier-ville-have-job-paa-danish-crown-var-kravet-et-medlemskab-af-nnf/>

Note 7: <https://krifa.dk/om-krifa/det-mener-vi/hvem-oplever-og-udoever-fagforeningspres>

krænkende handlinger på arbejdsmarkedet. Ifølge analysen er ca. 6.000 lønmodtagere på kun 12 måneder blevet mobbet eller chikaneret på deres job på grund af deres fagforeningsvalg eller fordi de ikke er organiseret⁸.

Et spirende ungdomsoprør

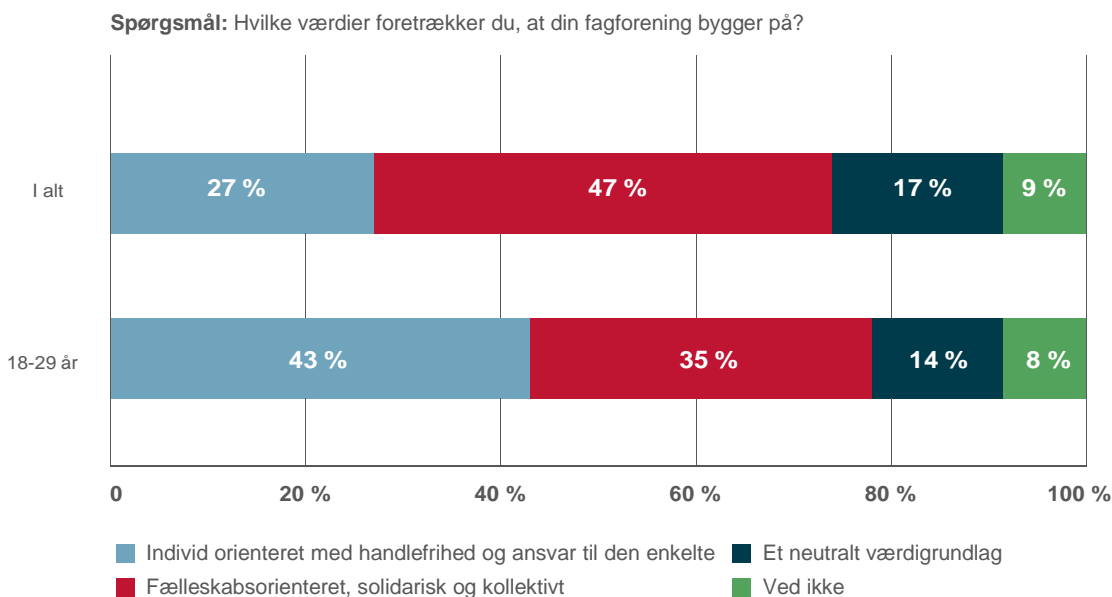
De klassiske lønmodtagerorganisationer og det fællesskabsorienterede, solidariske og kollektive værdisæt, som kendetegner FH-forbundene er udfordret.

Selvom der overordnet blandt fagforeningsmedlemmer er et flertal, som foretrækker en fagforening med fællesskabsorienterede, solidariske og kollektive værdier, så er det flere end hvert fjerde medlem, der foretrækker et individorienteret værdigrundlag med

typiske liberale værdier som handlefrihed og ansvar til den enkelte. I alt er det under halvdelen af de nuværende næsten to millioner fagforeningsmedlemmer, som foretrækker en fagforening, der bygger på et "klassisk rødt værdisæt".

Sammenholdt med den faldende organisationsgrad i den traditionelle og overenskomst bærende fagbevægelse – hvor andelen af medlemmer blandt lønmodtagerne på det danske arbejdsmarked er faldet fra 69,1 pct. i 2000 til 53,2 pct. i 2018⁹ – må det formodes, at det igangværende generelle fravalg af fagbevægelsen vil blive forstærket af de yngstes indtræden på arbejdsmarkedet, hvor en overvægt foretrækker et liberalt værdisæt som det bærende værdigrundlag i deres fagforening.

Figur 5 Det fællesskabsorienterede og kollektive værdisæt, er udfordret

Anm.: Sep-21: Gennemførte interviews: n=1.000, gennemførselsperiode: uge 38-39, 2021, lønmodtagere 18-70 år brutto nationalt repræsentativt på region, køn og alder. Spørgsmålet er stillet til respondenter som har angivet at de er medlem af en fagforening.

Kilde: Wilke for Ase.

Note 8: <https://bm.dk/nvheder/pressemeddelelser/2021/04/ny-undersogelse-kortlaegger-omfanget-af-kraenkende-handlinger-paa-arbejdsmarkedet/>

Note 9: https://faos.ku.dk/publikationer/forskningsnotater/rapporter-2019/Rapport_184_-_L_nmodtageres_faqliqe_organisering_2000-2018.pdf